

МИЛЕНКО ПАЈИЋ

МАНТИЛ ПРОФЕСОРА ПАВИЋА

Нико не може да се увуче у душу човекову
и да сазна све мисли његове...

Н. В. Гогољ, *Шињел*

– Хоћеш ли да ти причам како сам се упознао и дружио са Милорадом Павићем? – пита ме мој стриц Милован Вуловић. – И како ме је разочарао?

– Причај. Можда се ту нађе какав згодан мотив за нову причу...

– Ево како је било. Студирао сам историју уметности у Београду. Павићева будућа жена, Бранка Баста, била ми је колегиница. Дружили смо се, тражили и размењивали литературу, учили заједно, полагали испите. Ишли на излете, на стручне екскурзије. Она је била родом из Краљева, па кад пође кући Павић пође с њом.

– Добро, Бранка, ко ти је овај?

– Ја сам Цици Павић – представи се он.

– Ја сам Мишо Крас!... Тако смо се упознали. Мене су тада сви, и на факултету и у кошарци, знали као Миша Краса. Нико у Чачку није знао моје право име. Надимак сам добио када смо на часу историје у гимназији имали лекцију о владарима старог Рима. Тријумвират су сачињавали Гај Јулије Цезар, Помпеј и Марко Лициније Крас. Цезар, Помпеј, Крас! Цезар, Помпеј, Крас!... Кад смо се преслишавали неко од другара прозва ме Крас. Ти си Мишо – Крас! Који Крас? Онај из Тријумвирата. Добро, кад кажеш Крас, нека буде Крас...

– И тако добих надимак, мислио сам – за цео живот. Као Мишо Крас удварао сам се девојкама. Као Мишо Крас био сам

популаран у кафанама и међу спортистима. То ми је дуго било име и презиме. Доктор Љубиша Дмитровић каже, и не одустаје од тога, да ме је он први прозвао Мишо Крас. А новинар Александар Ацо Радовић тврди да је баш он и нико други мој кум, аутор надимка Крас. Отимају се око тога, хоће да изгину, поготово кад седимо у кафани код „Железничара”. И то је дуго потрајало, а онда се заборавило. Жао ми је што ме више нико не зове Мишо Крас...

– А тада смо обојица, и Цици Павић и ја, били потпуно анонимни. *Ваља знаћи како то често бива: да је једна важна личност тек недавно постала важна, а до тада је била потпуно неважна.* Нешто слично десило се са мном и са Цицијем. Ја сам тек почео да радим у Народном музеју у Чачку. А Цици још није објавио ниједну књигу. Касније, он се прославио *Хазарским речником*. Поклонио ми га је, са поштом. Тај „роман-лексикон”?! *Другу Мишу Красу, за пријатељство! Срдачно, Цици Павић.*

– Трипут сам почињао да читам, али никако није ишло. Сретнемо се у Београду, сви хвале Павића, диве му се, а ја му кажем: „Цици, извини, али ја ништа не разумем! Не кажем, можда је то велика литература. Али, мени не иде, не лежи, па бог.” „Слушај, каже Цици, ти би као Мишо Крас, дакле човек кога је обележила историја, морао, чак и боље од других, да разумеш мој роман. Али, опусти се, заборави, јер то уопште није важно...”

Године 1992. у Чачку је обележена осамстота годишњица градског храма, Богородице Градачке, задужбине кнеза Страцимира, Немањиног брата, и самог града Чачка. За ту прославу била нам је потребна нека значајна личност из света културе да одржи пригодан говор. Размишљали смо ко би то могао да буде и мени паде на памет Цици Павић. Сви су већ чули за њега. И многи Чачани су се хвалили како читају *Хазарски речник*. Тражио сам да ми укратко препричају садржај, нису умели. Цици је увелико уживао у светској слави. А ја сам слегао раменима и остајао при старој изјави да ништа не разумем. О чему се ту ради није ми ишло у главу. Више нисам ни покушавао да читам *Хазарски речник*. Одбор за прославу сложио се са мојим предлогом. Ја сам позвао Циција и казао му о чему је реч. Он радо пристане и дође у Чачак у Дом културе.

Свечаност је прошла сасвим у реду, мада је у једном тренутку нестало светла у сали. Професор Павић одржао је пригодан говор. Вешто је држао пажњу неколико стотина људи тачно 45 минута. Прелистао је неколико пута своје папире, као да се колеба и, до последњег часа, бира фрагменте које ће изговорити:

– Родољубље је важније у миру него у рату, – беседио је професор Павић. – Ратови трају, у нашем веку, много краће од мирних

раздобља... (Шапуће: Опет ми је помешао цедуље... Гласно:) Србија је у том погледу проћердала цели један мир. Око пола века, колико је трајало мирно раздобље, готово нико у Србији није сматрао да треба да буде родољуб. Тако није са другим народима око нас. Они нису губили време, а ми жањемо шта само посејали... (Искашљава се, преврће папире.) Управо зато мислим да је, у овом тренутку, у Србији и Црној Гори, најважније сачувати мир. То је насушна потреба и услов опстанка... (Тихо: Какве ступидне фразе? Ко ми је потурио ове папире? Ово није мој говор који сам спремао у Београду за Чачак?!) Те године мира могле би бити језгра будућег мира. Ако буде памети. Овде и у Европи. Али, ни памет се не добија на поклон. Памет се мора умети употребити... (Преко наочара погледа у правцу младе даме која седи у првом реду.) Са нашом тежњом да се затворе очи пред оним што се дешава око нас, на Балкану, у Европи и свету, неће нам помоћи оних осам векова који стоје иза нас. Али, питање је да ли стоје и пред нама, у нашој будућности...

Нико није приметио ништа необично. После заслуженог аплауза и честитки кренули смо према Хотелу „Београд” (који је некада био Хотел „Крен”) на свечану вечеру. Политичари су били веома задовољни мојим избором говорника и све је обећавало да ће се ствар свршити на опште задовољство. Нисам ни слутио да ће ме Цици баш тада разочарати... На излазу из палате Дома културе професор Павић упита:

– Где је мој мантил?

– Најмлађи међу нама отрча према гардероби, али се убрзо врати без мантила.

– Молим вас, пронађите мој мантил – инсистирао је професор Павић.

– Добро, Цици, хајдемо у Хотел „Крен”, – одважих се да предложим. – Тамо је већ постављено и сви нас чекају. Док ми попијемо аперитив и вечерамо, пронаћи ће се и твој мантил.

– Не – био је изричит професор Павић. – Никуда не идем без мантила.

– Охладиће се чорба – потегох аргумент који је до тада код Циција увек деловао, јер је свима било познато да је имао одличан апетит, да је уживао у пићу и храни. Једном речју, био је прави облапорни тип. Ни то није упалило. Остао сам запањен и без идеје шта даље да радим... Журним кораком професор Павић, више никако Цици, упути се у велику салу, седе на исто место у првом реду на којем је седео пре но што је био најављен као драги гост Чачка и предавач на тему осам векова Богородице Градачке и града Чачка.

– Сачекаћу овде док ми не нађете мој мантил... Не знате ви – шапутао је професор Павић – шта смо све, мој мантил и ја, претурили преко главе... Он није само део гардеробе, он је уз мене постао личност са својим карактерним особинама... *Од тог часа, када сам се упознао с њим, и сам животи постао ми је некако љунији, као да сам се оженио, као да је неки дружи човек, хоћу рећи – нека жена, социјално била са мном, као да више нисам био сам, као да је нека пријатна сајушница присиљала да са мном дели добро и и зло, а та сајушница није био нико дружи до мој драги мантил. Постао сам некако живахнији, па чак и чвршћи и испрајнији, као човек који је већ одабрао и поставио себи циљ...*

– У књигу гостију у хотелима у којима смо заједно боравили уписивао сам га под именом г-дин Монтгомери. Временом смо постали нераздвојни пријатељи. Г-дин Монтгомери радо ме је пратио у шетњама, али не само то. Он је умео да се понаша као прави центлмен. Не једанпут спасао ме је из неугодних ситуација...

– Било је тако очигледно да се Цици препустио *пријатном сањарењу* – објашњавао ми је Мишо Крас. – *Најлепшемашицању за које Србин (или Рус, свеједно) зна, оном када човек не размишља ни о чему, а мисли саме навиру, све једна од друге лепша, не захтевајући од њега да јури за њима и да их тражи...*

– А онда је почео да ми дотура занимљиве белешке, густо исписане цедуље, које сам налазио у унутрашњим џеповима. Поруче г-дина Монтгомерија проучио сам помно и видео да је много талентованији од мене. Тај ми је давао одличне идеје којих се сам никада не бих сетио. Мало по мало, почињао сам све више да се ослањам на мантил, а све мање на своју машту. Она ми се чинила бледа и нејака у односу на понуду из ормана за гардеробу... Осим што се старао за моје здравље, да не озебем и да не покиснем, г-дин Монтгомери преузео је бригу о мом стваралаштву. Заједно смо, ако се тако може рећи, дошли до чудесних књига које су очарале свет. Између нас двојице постепено је настало велико другарство за пример и пријатељство за цео живот. Он није тражио ништа заузврат, а ја сам добијао савршене мотиве и сижее, а богами и све дуже текстове... И где је сада г-дин Монтгомери? Нађите га и доведите овде. Ја чекам и никуда не идем без њега!...

– Нисам могао да верујем, али сасвим јасно сам видео: једна сјајна суза цурнула је из ока професора Павића и склизнула низ његово румено лице?!

За то време... На улазу у Дом културе чланови рок групе „Ловци на снове” чекали су професора Павића. Желели су да се упознају са њим, да му изложе своје виђење *Хазарског речника* и да га одведу у Студио „Дарк” да чује музику инспирисану најлепшим и најзагонетнијим идејама из професоровог ремек-дела. Вођа групе Дарко Милошевић држао је у руци један примерак Павићевог славног романа-лексикона. Та књига била је њихова Библија, искрзана по ивицама, исполивана пивом, изгужвана; многе странице биле су означене бројним

!!!!!! или ?!?!?! или XXXXX или OOOOO

и другим знацима или су имале „савијене уши”; многи пасуци били су исподвлачени линијама разних боја, а маргине су биле испуњене бројним белешкама. Било је очигледно је књига ишла из руке у руку и и да су на њој остали трагови многих читања, али и искаљених осећања, чуђења и одушевљења. Помоћу ове реликвије младићи су трагали за својим сновима, ловили их у музици и у животу.

И тако, док су у сумрак и по мрклом мраку цупкали на Тргу Устанка и цугали Никшићко пиво из лименки, приђе им једна чудна сподоба, више сенкаогртач него човек.

– Ја сам мантил професора Павића – и пружи рукав да се поздраве.

– Ми смо чланови ВИС „Ловци на снове” – рече Дарко.

– Видим да сте овај примерак *Хазарског речника* скоро упропастили. Послаћемо вам из Београда нове књиге. Управо је изашло XIV издање у тврдом повезу. Колико вас има? Један, два, три, четири...

Младићи из Чачка, последња генерација Хазара, окружили су сиво-мрку прилику.

– Чујте момци – настави мантил некако промукло, из дубине ревера. – Док се не заврше говоранције у великој сали Дома културе, а то ће сигурно потрајати, могли бисмо да се лепо забавимо. Професор Павић сигурно неће стићи вечерас и ноћас да се дружи с вама. Али, ја могу да вас чујем уместо њега. А касније ћу му испричати како је било. Може?

– Може! – повикаше дечаци. Мантил им се учинио ближи и опуштенији од славног власника. Није им сметало што је некако ваздушаст и надуван, прави препотентни балон-мантил. – Хајдемо у Драмски студио Дома културе, тамо су нам гитаре и појачала...

Ускоро је почео концерт за једног, али вредног слушаоца, за мантил професора Павића. Младићи су своја појачала одврнули до даске, прашили и дизали прашину из све снаге. Колико су запазили и колико се сећају, мантил је уживао. Ударао је ритам рукавима и клепетао пешевима док су „Ловци на снове” изводили своје најбоље композиције „Лори Ли” и „У ноћи”, тада веома омиљене у чачанским дискотекама. А кад су запуцали са својим великим хитом „Векови врштите”, мантил је скочио да ђуска и да врштити, а пешеви су му витлали околу. Једном се саплео о каиш, који му је висио позади, и срзао се на под као нека хрпица текстила. Дарко га спретно ухвати испод пазуха и диже, а мантил му паде у загрљај.

– Децо, одлични сте! – дахтао је изгужвани и зарозани мантил професора Павића. – Пренећу утиске мом кирајџији, јер сам заиста – ама, заиста импресиониран...

*

За то време... У подруму Дома културе одвијала се права драма...

Група мрачних типова, анонимних опозиционара, будућих дичних демократа, покушала је да саботира свечаност која се увелико одвијала у великој сали. Шуњали су се подрумским ходницима у потрази за главним прекидачем. Имали су намеру да искључе струју, да прекину скуп и тако скрену пажњу на себе. Није их било брига што је у сали у првом реду седео патријарх Павле, звани Будимо Људи, до њега вечити министар вера Драган Драгојловић, земљак из Пилице код Бајине Баште, аутор збирке песама *Кућа на сату небеском*, до њега председник СО Чачак Родољуб Петровић, новинар, дописник *Политике*, до њега главни говорник и гост града Чачка, професор Милорад Павић, писац светског гласа и патриота, а до њега млада студенткиња румених образа итд. Све сами званичници и значајне личности. Нико није слутио шта се догађа у врелој котларници, у мрачним магацинима, у правом бетонском лавиринту испод њих...

Вођа групе протува осветљавао је пут батеријском лампом. Снопови светла врлудали су кроз помрчину...

– Где ли је главна разводна табла? Као да је у земљу пропала...

– Рекох ти да прво деламо, а ти мени – једна за срећу, друга за кураж, трећа...

– Ми смо витезови, хајдуци, ускоци, а не тамо неки пијанци!

– Ћути, будало! Хоћеш да нас ухвате на делу?!

– Ја сам тих као смрт, а ти брбљаш и тресеш се од страха...

–Аха, ево табле. Каква је ово крпа закачена на поклопац?!...

Но, међутим, не беше то ни кудеља, ни кучина, ни незапаљиво азбестно одело... Но то беше страшни мантил професора Павића! Тај неупадљиви одевни предмет, привидно обичан и безопасан, имао је неке, не само необичне, него и потпуно неочекиване, особине. Као на пример: могао је да борави истовремено на неколико места, волео је рок музику (као и неке друге врсте музике), волео је многе врсте плеса (почев од аргентинског танга до ужичанке и моравца), волео је да чита љубавне романи (повремено је и сам понешто пискарао), бавио се лаком атлетиком (400 м са препонама, 800 м без истих и 3000 стиплчез)... Али, највише од свега волео је цију-цију и карате...

И кад га царну онај прикан у потрази за ручицом главне електричне склопке, мантил скочи, заузео прописан карате став, отплеса омиљену кату, а потом неколико пута ћушну-млатну-звизну-тресну оне јадне, запрепашћене ноћне креатуре. Побеђени терористи аматери нагнуше да беже и не знајући тачно шта их је снашло. А разбеснели мантил професора Павића стаде да их гони, вија и јури по бетонском лавиринту подземља Дома културе. Није тај хтео тако лако да одустане: кад почне да бије, тешко се накани да престане.

– Удри, мангупе! – продра се из безбедне бусије и са сигурног одстојања ноћни чувар Милун (који је све ово видео и посведочио да је овако некако било), иначе задужен за обезбеђење и противпожарну заштиту.

– Него шта, брате мили! Одраћу их од батина! Па нека причају около, нека се хвале како их је намртво пребио мантил професора Павића!...

*

За то време... У кафани „Цар Лазар”, на другом крају града – *нажалост, не можемо да вам кажемо где се тачно налазила ова кафана: сећање нас нагло издаје и све што постоји у Чачку, све куће и улице, слиле су се и помешале у нашој глави, тако да нам је јако тешко да нешто из ње извучемо у исправном стању* – мантил професора Павића прави ршум. Чашћава све присутне, обнавља туре и форсира пиће, а оркестар *Циџамалци* свира му на уво (иако мантил заправо и није имао уши, али шта мари; за ову причу то нема неке нарочите важности). Немилице истреса из рукава обилан бакшиш, а капелмајстору Кезуну лепи на чело ганц нове *црвендаће*. Некако у то доба банкнота од милион динара кастрирана је за три нуле и преименована у новчаницу од

хиљаду динара како би се обуздала инфлација. С тим што је задржан исти дизајн, иста боја и у народу популарни назив, по боји или по птици – ко ће знати. Било како било, тек црвендаћи су лепршали задимљеном кафаном, а банда је гледала да задовољи и тај разиграни, разуздани мантил. Гост је заиста био необичан, одевни предмет или особењак? Посада кафане „Цар Лазар” видела је многе изузетне госте и није се дала изненадити, затећи или збунити. Ако коректно наручује и плаћа, онда нека буде како он заповеда.

Шеф сале је неуморно примао наруџбине.

– Изволите, молим лепо! – клањао се он уштогленој крагни, раздрљеним реверима и узнемиреним пешевима.

– Пиће за целу кафану! – понављао је спремно мантил. Промуклим, шуштавим гласом.

– У животу нисам видео веселији капут! – рече Кезун.

– Мантил, незналице! – добаци му г-дин Монтгомери.

– Како ти кажеш, газда, – одврати вешто чачански музичар, познатији као градско спадало.

– Ти, очигледно, не знаш ко сам ја?!

– Колико могу да видим, без наочара, ти си, брате, Микина кабаница. Он каже да је изгубио на картама, а ја знам да је дао будзашто, за туру пића.

– Ти, стварно, не знаш ко сам ја?! – инатио се и даље мантил.

– Не могу да верујем...

– Мико! Где ти је кабаница?

– Ја сам мантил професора Павића!

– Драго ми је. Свирали смо ми и шеширу професора Вујића!

– Знаш ли ти с ким сам се ја дружио?

– Осим професора, сигурно и са наставницима, учитељима?

– Са шињелом Николаја Васиљевича Гогоља!

– Честитам! Мора да вам је била част?

– И са реденготом Фјодора Михаиловича Достојевског!

– Све сами Руси. А од наших, мислим од циганских Срба?

– Са амбасадорским мундиром Милана, Радовановог, Дучића.

– А од цивила? – инсистирао је даље Кезун настављајући конверзацију са гостом који је очигледно био при пићу.

– Са фраком витеза Милоша Чарнојевића фон Раича...

– А од поткошуља? – лицитирао је музичар-спадало увек спреман за зезање.

– Са фудбалским дресом Рајка Митића!

– А од доњег веша?

– Са унтерцигерима Слободана Пенезића Крцуна...

– Шта је по вољи, г-дине Монтгомери? – уозбиљи се Кезун кад виде да је мантил изузетан шалин, много већа протува од њега. – Шта извољевате да свирамо за вас?

– Аха, задао сам ти зорт, брате! – ликовао је пијани мантил. – Свирајте било шта и што можете гласније. Знаш, мало сам наглув... И сам видиш да немам уши!

– Одмах, газда!

Мантил се здраво смејао сопственој шали. Сви присутни чули су смех, али нису улазили у детаље како један мантил уопште може да се смеје.

– Напред, бандо! – Кезун је дириговао и командовао својим палицама бубњара. Осим по бубњевима и чинелама често је, у заносу и ради општег расположења, ударао и по својој глави... Лумповање у кафани „Цар Лазар” настављено је до ситних сати. Мантил по имену г-дин Монтгомери, како је писало и на етикети ушивеној с унутрашње стране крагне, био је изузетно расположен, раздраган, распеван. Остали гости придружили су се веселу и прихватили бројне туре пића које је наручивао овај чудан сват. Није му се ништа могло замерити, осим што је био мало изгужван и ту и тамо исполиван вином.

*

За то време... У великој сали дома културе професор Милорад Павић, и даље без мантила, седи и прича:

– Ех, да сам раније упознао г-дина Монтгомерија, све би било другачије. Овако сам, без правих пријатеља, много сам лутао и доносио погрешне одлуке. Када смо ли се срели? То је сигурно било после 1954? Тада сам дипломирао, објавио први рад и одустао од музике. Почео сам сарадњу са Радио Београдом и био члан алпинистичке репрезентације Републике Србије. Отишао сам у војску, у Сарајево, а потом добио прекоманду, у Високо... Не кажем, увек сам се трудио да сам обликујем своју биографију, чак и када ми је библиографија била важнија. Г-дина Монтгомерија намеравао сам да сачувам само за себе; зато га нигде у својим списима и не помињем, јер би тајна моје креативности била откривена... Биле су то луде године. Пијане ноћи! Чекање на пристаништу! Становао сам у улици Косте Јовановића бр. 10. Дешавало се да проведем и по 48 сати без спавања! А као апотеоза, проклета радио-емисија, која чека да буде довршена! Узео сам тезу: „Бајрон и бајронизам у српско-хрватској књижевности”. Кад пишем ваљак ми претури чашу са ракијом. Преводим *Оњеџина* – две строфе дневно. Ево једне о досади:

И тешко и досадно; никоме руку да даш
Кад душу ти обузме сета;
А жеље? Што залуд и вечно тек желе да знаш,
А године лете; све најлепша лета!

– И није тако лоше. Наставићу касније да испуним задату меру... Ако стихови испадну вијугави и кривудасти не треба се чудити. Слиловић! Био сам поново пијан једно вече и ишао код Стеве на „шеву”. Однос је био 6:1 у корист мушке екипе... Сви, сем мог тајног друга, мисле да сам заглибио. Кад паднем у искушење увек се, у последњи час, појави г-дин Монтгомери, да ме спаси, да ме хитно извуче са места злочина. Опали ми пар шамара рукавима украшеним са по три месингана дугмета. Оплави ме од батина. И сачува од веће бруке. Да није било њега ја бих се бар три пута оженио још као студент, двапут као апсолвент, једном као војник, све укупно бар десет или ће бити дванаест пута... Драган чак сматра да ћу се сада сигурно оженити! Глупости! Већ сам почео да кочим, и брзо ће све бити у реду. Као доказ да сам још онај стари, паметан Цици у тим стварима, у исто време састајем се са још две девојке...

– Цици, јеси ли добро? Шта ти је? – покушавам да га прекинем, вели Мишо Крас.

– У Београду је тако досадно да људи повраћају од досаде, као у оном Гогољевом комаду. *Оњебина* куцам у дефинитивној форми, за штампу. И то је досадно. Немам пара, иако много зарађујем; трошим, и то на жене, тј. страћим све на најглупљи начин. Сви дани личе један на други. Устанем касно, преводим, у подне идем на Радио; ручам, затим спавам (око 4 сата; до 6); бријање, уређивање, дотеривање; облачим нови амерички, громби, зимски капут и идем на састанак са једном од „заинтересованих” (има их, моментално, три); затим позориште, биоскоп или „Три шешира”. Два пута недељно ложим код мене у соби, и онда тамо изводимо *etide amoges...* Сутра, јово наново. То ти је сав мој живот; дани личе један на другог ко зец на зеца. Теши ме, али и натапа сетом превод *Оњебина*. Ево одломка из седме главе, чувени опис пролећа:

А кад се опет у пролећа
С јесени пало лишће врати,
Нас горкога губитка сећа
Шуштање ново што га прати,
Јер поредимо у дну душе
Са шумама што васкрснуше
Године наше брза хода
Којима НЕМА препорода!

– Какви стихови! Погађају ме већ помало. Ех, *године наше брза хода!* Али, још смо млади. Скривено од света, сасвим у дну душе, и када никога нема, пишем драму. Име јој је: *Прошлости са дугим бичем*. Мало необично, зар не? Једва чекам да се отресем Оњегина. Он ме много кочи. Одвратно. Не треба да ти је жао што ниси у Београду. Незанимљив је...

– Цици ме уништио том причом о мантилу и превођењу Оњегина, – настави даље Мишо Крас. – Причао је о њему и са њим као да је живо биће. Час се обраћао мени, час њему, мантилу. Човек, пријатељ, господин Монтгомери?! Ужас један... Мени се журило, био сам нервозан, жедан. А он једнако понавља једно те исто: *Мантил, где ми је мантил, дајте ми мој мантил...* Помислио сам да се шали, да ми спрема неку смицалицу. Али, не, није била шала. Он се заинатио, занео, пошандрцао и покварио ми вече...

– Тако се завршило наше пријатељство. Нисмо се виђали, није више долазио у Чачак. А и кад је долазио, нисмо се, после тог случаја са мантилом, више никад срели. Нисам га разумео као писца, а то није ни важно. Али као човек ме потпуно разочарао. *Ма, Цици, бре, човече, хајдемо у кафану, банкеџ је одавно почео, кућићу ти суџра нови мантил. Ево сад бих ти кућио мантил у Беку, али све продавнице су затворене... Не, не, нећу, ја нећу... Слуцај, Цици, много си ме изнервирао и разочарао... Само ти иди, Крас. Иди ти, а ја ћу лепо овде поседети и сачекаћи. Доћи ће он, неће он мене оставити на цедилу. Сад ће он доћи, сад ће...*

– Хајдемо-те, Блажо, овај човек је полудео...

– Сутрадан су ми испричали како се ствар завршила. *Наша љрича неочекивано је добила фантастичан крај...* Раденко, портир Дома културе, људина, висока преко два метра, а иначе мек као памук, случајно, на благајни угледа нечији мантил. *О љорџиру наравно не би љребало много љговориџи, али како се смаџра да каракџтер сваке личностџи у љриџовецџи љреба да буде љоџиџуно одређен, нема друђе, неђо и Раденка овамо...* Осим висине, допуњене капом Титове гарде, овај дивни човек одликовао се и другим позитивним особинама: одмерен, стамен, угледан, љутљив, поверљив (могли сте му поверити тајну какву год желите, да ли је чува или оног часа заборави, то је његова ствар), издржљив, јак као бик. Радио је и по 72 сата, без смене, надгледао људство и материјал и када бисте помислили да је уморан или одсутан, он би вас затекао лепом речју или каквом апсолутно присталом шалом. Прошле су године после Раденковог одласка у пензију. И смрти. Њега се више нико не сеђа, осим кристалних стакала Дома културе, по чијим се холовима шетао као неки витез од ла

Манче-Атенице, са рукама на леђима, дубоко замишљен, задовољан својим статусом и ликом.

И тако, Раденко пита Циција:

– Професоре, да није ово ваш мантил?

Овај је, каже, скакао од среће:

– Јесте, мој је! То је г-дин Монтгомери, лично! Је ли, битанго, где си био до сад? Ја овде седим сам и бринем; а ти сигурно лумпујеш у некој чачанској биртији? Признај твом најбољем пријатељу – где си луњао, је ли? Шта си радио? Зашто се осећаш на алкохол? А, тако значи, био си опет у лошем друштву?! Битанго, матора! Лоло, стара! Сад ће тебе твој друг да доведе у ред...

Г-дин Монтгомери, *йойуи неког йривиђења, сада је био много вищег расија, имао је оғромне ширијебркове и, йусийвици корак, док му се ойкачени кашц вукао йозади као дуғачак реј, йрава рејина, уйуишо се йо свој йрилици йрема сйтаром железничком мосйу на Морави, и изгубио у ноћној йммини и мағлушйини...*

– Можеш мислити, мантил му је био добар друг?... После тога дигао сам руке од Циција. И сад кад се сетим свега почнем да се нервирам...

– Ја знам шта је било, – кажем мом стрицу, Мишу Красу. – Професор Павић је био усред приче, своје или туђе, није важно. Прича се одвијала у његовој глави, а само неке реплике он је изговарао гласно. Дешава се то писцима фантастике. Превише ризикују крећући се брисаним простором између јаве и сна; па се, понекад, забораве или изгубе, помешају доба, заглаве се у наративном процепу, улете у неку туђу, непознату, сирову причу. И док се врате отуд, искобељају некако, то потраје; некад дуже, некад краће. Личи на пијанство, а није. Личи на лудило, а није. Личи на неспоразум – а није. Личи на добру причу – и заиста може да буде прича, и то одлична. Треба пажљиво поступати са писцима, полако, опрезно, тактички. Никад се не зна кад ће нека опака прича да нас обузме, занесе. Знамо по себи, све бих дао за овако добар сиж који си ми управо поклонио. Од овог кафанског разговора свакако ћу, ускоро, врло брзо, саставити лепу, кратку причу под насловом:

МАНТИЛ ПРОФЕСОРА ПАВИЋА